

v daných prípadoch ide v podstate o ochranu vyšších štátnych záujmov a ich povinnosťou bolo nebezpečiu ich porušenia čeliť alebo ich aj odvrátiť, čo ale neurobili a ani to, aby aspoň boli tieto trestné počiny úradom včas oznámili.

V daných prípadoch ide o ťažké trestné činy týchto jednotlivcov, teda vo väčšine o úklady o republiku, prípadne ohrozenie jej bezpečnosti, vojenskú zradu a pod., konečne tiež aj o návod, lebo pomoc ostatných obecných trestných činov (ako krádeže, lúpeže, vydieračstvá, poškodenia majetku a pod.).

Nariaďujem preto, aby každá osoba, ktorá sa teraz vrátila, bola na všetky tieto okolnosti podrobne vypočutá. Najmä nech je najprv zistená a preverená doba a príčina jej neprítomnosti a odchodu, ďalej činnosť počas vzdialenia, ako aj doba a okolnosti návratu. Konečne dôležité je zistenie aj poznatkov o jej známych, s ktorými sa tam stýkala, ich videla, alebo o nich počula.

Tam, kde sú takto zistené okolnosti spáchania takéhoto trestného skutku a páchatel dopadnutý, nech je uvalená väzba a príslušné trestné oznámenie podané priamo príslušnému súdu (to sú najmä škodlivé prípady členstva v národných výboroch, aktívna činnosť v ostatných jeho zložkách, úradoch a pod.).

V ostatných prípadoch, kde priame dôkazy chýbajú alebo v dohľadnej dobe sa nedajú zistiť alebo previesť, ale v ktorých súčasne trvá dôvodné podozrenie, že osoby, o ktoré sa jedná, zostávajú v dôvodnom podozrení priamej alebo nepriamej účasti predmetného puču už i vzhľadom k ich predchádzajúcej protištátnej činnosti, tieto zaistíte a s predložením podrobnej zprávy vyžiadať si prostredníctvom ÚŠB o sprostredkovanie súhlasu na schválenie zaistenia v smysle zák. čís. 50/1944 Sl. zák. Tento postup zachovajte aj v pochybných prípadoch.

Po ešte neprítomných osobách z tej-ktorej dediny, obce, mesta a pod. stopujte, ich stav zistite a veďte v príslušnom osobitnom zázname.

K tejto práci použite aj zpravodajských orgánov HSLS, HG a pod.

Ostatné poznatky k veci hláste vždy obratom ÚŠB.

Za prevedenie činím pánov prednostov osobne zodpovedných.

Za správnosť vyhotovenia
prednosta výpravne:
Volár

Na stráž!
Minister:
Haššík v. r.

OA B. Bystrica, pob. v Brezne. OÚ Brezno nad Hronom, D 1 — 907/1944 prez. Originál. Cyklostyl.

555

1944, november 27. Banská Bystrica. — Smernice vládneho poverenca J. Ďurčanského o zrušení opatrení SNR a národných výborov, zaslané okresným úradom pohronskej župy.

Vec: opatrenia SNR — zrušenie.

Oslobodením územia župy Pohronskej vojskom prestala každá moc Slovenskej národnej rady, jej okresných a miestnych výborov a tak aj všetky nariadenia a opatrenia týchto sborov pozbudli ich platnosti.

Ukladám preto všetkým okresným úradom župy Pohronskej, aby ihneď urobili potrebné opatrenia v tých obciach, kde správa obecného hospodárenia za vládnutia Slovenskej národnej rady prešla na predsedu Národného výboru a tam, kde by

852 snáď títo predsedovia i nateraz vykonávali ich právomoc, boli ihneď pozbavení úradov a právomoc odovzdaná predošlým starostom, resp. mešťanostom ustanoveným podľa platných zákonných ustanovení vlády Slovenskej republiky v Bratislave, pokiaľ, samozrejme, predošlý starosta, resp. mešťanosta svojím chovaním za vládnutia Slovenskej národnej rady ostal verný svojmu sľubu vernosti, zloženému do rúk zástupcu vlády Slovenskej republiky v Bratislave.

V opačnom prípade nech je urobené potrebné opatrenie, aby miesto obecného starostu, resp. mešťanostu bolo obsadené iným občanom verným našej vláde a republike.

Skúmanie vernosti treba rozšíriť aj na ostatných funkcionárov obecnej samosprávy — podľa výsledku sa postarať o obsadení vernými občanmi.

L. S.
Vládny poverenec
v Banskej Bystrici

Na stráž!
Vládny poverenec:¹
Dr. Ján Ďurčanský

OA B. Bystrica, pob. v Brezne. OÚ Brezno nad Hronom, D 1— 922/1944 prez. Originál. Cyklostyl.

556

1944, november 28. Bratislava. — Súhrnná zpráva úradu šéfa pohotovostnej skupiny H nacistickej bezpečnostnej polície a bezpečnostnej služby hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti v Berlíne o situácii na Slovensku.

Vec: situácia na Slovensku.

1. Všeobecná situácia a nálada

Po porážke organizovaného povstaleckého hnutia je určovaná situácia a nálada na Slovensku vývinom na frontoch a zásobovacou situáciou obyvateľstva.

Široké masy slovenského obyvateľstva sa správajú voči všetkým udalostiam ľahostajne a myslia výlučne na vlastné záujmy. Niet citu pre spoločenstvo, tým menej je povedomia európskej spolupatričnosti v boji proti bolševizmu a Anglo-američanom.

Pod vplyvom otvorenej reči štátneho prezidenta dr. Tisu v Banskej Bystrici po oslobodení mesta od bánd dalo sa zaznamenať ľahké uvoľnenie nálady, v krátkom čase však upadlo obyvateľstvo znova do letargie. Na priaznivé prijatie Tisovej reči pôsobila aj bezprostredná hrozba mrazu a dojem, vyvolaný krvavými obeťami a skazami, ktoré spôsobili bandy.

Pod vplyvom šikovnej nepriateľskej propagandy, ktorej sa zo slovenskej strany primerane účinne nevie čeliť a nečelí, prišli masy obyvateľstva vinu na obetiach

¹ V októbri a v novembri 1944 vymenovala ľudácka vláda do oblastí niektorých žúp vládnych poverencov. Ich povinnosťou bolo starať sa o riadny chod štátneho života vo svojej oblasti a vykonávať tam pôsobnosť členov vlády, ministerstiev a iných ústredných úradov. Vládny poverenec bol povinný udržiavať priamy a bezprostredný styk s najvyšším veliteľstvom nacistickej armády v danej oblasti. Podrobné smernice pre pôsobnosť vládnych poverencov prijala ľudácka vláda už v uznesení zo 6. 10. 1944. (Porov. napr. OA Banská Bystrica, pob. Brezno nad Hronom, f. OÚ D 1—875/1944 prez.)